

VESTNIK

NOTICIERO

Reg. Nac. de la
Prop. Intel. No. 650.806

X I I
9 - 1961

USTANOVITELJ VESTNIKA SVET. KAREL ŠKULJ

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. Izdaja ga konzorcij, katerega v sedanjem poslovnem letu sestavljajo: Edi Škulj, predsednik, Gabrenja Vojko, ing. Anton Matičič, Potočar Anton; za Zvezo slovenskih protikomunističnih borcev, Cleveland, USA: Jakopič Marijan, Kranjc Danilo, Lekan Jože, Pleško Stane — pooblaščenec Vencelj Dolenc; za Društvo slovenskih protikomunističnih borcev, Buenos Aires: Dimnik Dušan, Jenko Jože, Prelog Miloš, Šušteršič Tone; upravnik Janez Kralj; urednik Pavle Rant.

Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Capital Federal, Argentina. Naročnina: Južna Amerika 96.— pesov, odn. enakovrednost v dolarju, USA in Kanada — 2.50 dolarja letno, Anglija, Avstralija — 1 funt šterling, evropske države — 1.50 dolarja.

Editor responsable: Eduardo Škulj, redactor Pablo Rant — Tiska Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, T.E. 33-7213 Buenos Aires, Argentina.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 659805 — „Vestnik“ es el Informativo de los excombatientes anticomunistas eslovenos — „Vestnik“ is the voice of Slovenian anticommunist veterans.

OSEBNE NOVICE

Krščeni so bili: Maks Jurij Dimnik, sin Maksa in Lojzke Petrač, Anton Alojzij Bidovec, sin Antona in Cvetke Božnar, Matjaž Debevec, sin Alojzija in Marice Mayer, Marinka Izabela Miklič, hči Stanislava in Ive Papler, Pavla Cukjati, hči Janeza in Katarine Močnik, Anton Jerman, sin Ivana in Ane Vombergar, Kristina Zajec, hči Antona in Slavke Berčič, Marija Helena Elizabeta Likozar, hči Franca in Marice Jenko, Janez Ernest Šušteršič, sin Darka in Elbe.

Novi odbor Slov. plan. društva v Bariločah sestavljajo: France Jerman, Slavko Adamič, Blaž Razinger, Joško Simčič, Jadran Zidar in Ivan Arnsšek.

Umrli je v Berazategui Jakoš Anton, ki je vse svoje življenje posvetil delu za slovenstvo. Med vojno so mu

komunisti ubili sina in hčer. V Ar-

gentini, kjer je živel pri svoji sestri, se mu je izteklo trpljenja polno življenje v 76. letu starosti. N. p. v m.!

Umrli je Jože Malnar, star 70 let. Naj počiva v miru!

Poročili so se: Anton Levstek in Angelca Modic, Alojzij Levstek in Angelca Grebenc.

Desetletnico obstoja je slavilo Pevsko društvo v San Justo, Bs. Aires, katerega vodi štefan Drenšek. Člani pa so: Cestnik Olga, Radoš Olga, Modic Marija, Turk Milka, Grilj Martina, Stanovnik Minka, Tekavec Tilka; Bevčar Vida, Zupanc Anica, Modic Ivanka, Mehle Slavka, Benko Francka, Stanovnik Francka, Kovač Pavla; Cestnik Jože, Oblak Anton, Grilj Marijan, Malovrh Pavel, Frontini Blaž; Trpin Jože, Oblak Ciril, Rovar Anton, Zupanc Ivan, Polanc Janez, Bevčar Miro in Modic Franc.

Rodili so se hči Lojzeta Petka in Marije Kopač, sin Dolfeta Leban in Jožice Kien, hči Radka Kokalj in Anice Lužovec.

P I S M O

Ko v ekstremu časov spremljamo borbo luči in teme in v času apokaliptičnih dogodkov čakamo čas prerojenja in poravnanih krivic, čas, ki bo vstal iz žrtev, maščevanja in krvi, ni dovolj, da le spremljamo to borbo; premalo je tudi, da le čakamo ta čas.

DOKLER JE DOMOVINI SILA, JE NAŠE MESTO NA FRONTI, BREZ RAZLIKE STANU, NE GLEDE NA ZDRAV POLITIČNI NAZOR, KAJTI NAŠA BORBA NI BORBA STANU, NI BORBA STRANKE, JE BORBA DOMOVINE, NA KRIŽ PRIBITE.

Tak je bil sklep zadnjega našega tabora v Argentini.

Ta sklep, dragi soborci, naj bo naša prisega: častna in sveta. Prisega Bogu, domovini in našim mrtvim in ne odstopimo preje, dokler oskrunjeni oltarji doma ne bodo zopet posvečeni, dokler zločin in tiranijo ne bosta zamenjali ljubezen in pravica.

Že v dvajseto leto gre naša borba od tiste pomladi in v dvajset gre število sužnjih pomladi doma. Zato Ti pišem, dragi soborec, da tudi zato, da se spomniva oba na tista leta, ko sva bila pripravljena za domovino in idejo in drug za drugega v smrt, ko sva si bila brata, istih idealov. Zato Ti pišem, da se spet najdeva — brata, razkropljena na tujem, da spet stopiva skupno v korak in v boj za dom, v boj za svobodo. To, dragi soborec, je glavno, v tej prelomnici časov, vse drugo bomo uredili potem, ko domovini razbijemo okove. Zato Ti pišem in zaradi tega in takega me glej — borca svobodnjaka. Če bi me sodili drugače, ne verjem.

Velik je naš čas in velike so naloge pred nami.

— Če bomo združeni in edini, bomo močni in zmagovalci; če nas bodo razdvajale malenkosti, ne bo časa in sposobnosti za veliko poslanstvo, zato:

— se morajo združiti in tesno povezati naše organizacije borcev, — zasužnjenim bratom doma mora stalno prihajati glas iz svobode,

— moramo povedati svetu, da živimo, povedati našo tragedijo in našo pravico, pokopano v krivičnih mejnikih,

— moramo zbrati gradivo, ki bo naš URBAR za naše potomce,

— moramo zbrati dosledno imena pobitih in padlih.

Te in še druge so naloge novoizvoljenega odbora. Vendar vsa prizadevanja bodo malo uspešna in uspehi nepopolni, če v vsakem izmed nas ne bo polne odgovornosti vsega borca, kjer bo vsak doprinesel vse.

S tem povabilom in iskrenim pozdravom vsem in vsakemu

Korošec

TRIKRAT Z GENERALOM RUPNIKOM

Ob 15-letnici njegove smrti 3. septembra 1946

Mislím, da je bilo 2. marca 1941, ko je bila v Unionski dvorani slavnostna akademija Fantovskih odsekov in Dekliških krožkov. Tisto léto je bila še bolj slovesna, ker je mladina hotela poudariti, da se s to proslavo pričenjajo slavnosti ob predvidenem nastopu mladega kralja Petra II. kot polnoletnega suverena na njegov rojstni dan dné 6. septembra. Takrat smo bili z redkimi izjemami vsi zelo „kraljevsko“ vzgojeni. Tako močno, da se nam je zdelo samo po sebi umljivo, ko je dobre tri tedne po tistem Lujo Leskovar v imenu vseh študentov izjavil, da „samo preko naših trupel gre pot do Tebe, naš mladi kralj“. V takšnem vzdušju je bila tudi unionska proslava. Nanjo je kot kraljev zastopnik prišel general Lev Rupnik. Tako živo imam pred očmi še danes nepopisno navdušenje, ki je zavladalo, ko je impozantna figura generala, graditelja utrdb na laški meji, stopila med množico. Resnično huronsko kričanje za kralja in našo vojsko, za boj in napad je prodiralo skozi vse stene, ko je general Rupnik zavzemal častno mesto v prvi vrsti. Ob koncu akademije je prišel v dvorano član Fantovskega odseka v Kropi Rudi Finžgar, ki je isti dan skočil v Planici preko 100 metrov. Prinesli so ga na ramah in pred vsemi mu je general Rupnik čestital.

Tisto noč je vstal pred nami general, v čigar zvestobo kralju in domovini smo verovali, nad čigar poštenjem nikdar zdvomili nismo, general, katerega ime nam je vlivalo poguma in nam dajalo jamstvo varnosti. Gledali smo moža, kakor da bi se na njegovih ramah vrstile vse utrdbе in okopi na laški meji, moža, čigar izrazita brada je v nas samo potrjevala vero, da se ne bo dal sovražniku ugnati.

Ob koncu vojne skoraj 1945. leta so dr. Vita Kraigherja, nekdanj šefa Varnostne obveščevalne službe v Ljubljani, vprašali, zakaj so komunisti najprej poskušali atentat prav na generala Rupnika. Zato, je odgovoril Kraigher, ker je Rupnik predstavljal največjega možnega sovražnika komunistične stvari. Pri tem niso imeli v mislih samo odkritij v Kragujevcu, ampak predvsem privlačnost, ki jo je njegova oseba izžarevala pri narodno zavedni mladini. Ta privlačnost je v unionski akademiji dosegla višek.

Bilo je na predvečer govora generala Rupnika v Unionski dvorani proti koncu leta 1944. Dr. Jože Krivec mi je dejal, da upravnik dr. Hacin želi, naj bi šla skupaj z dr. Kantetom na uraden pregled dvorane, kar se varnostnih ukrepov tiče. Res smo se dobili pred kavarno dr. Kante, dr. Krivec in jaz. Ko se je dr. Kante malce oddaljil, mi je dr. Krivec dejal: „Bom šel jaz z njim, Vi pa za nama, da ne bo

navsezadnje Kante kakšne bombe nastavlil.“ Tedaj smo namreč že skorajda gotovo vedeli za Kantetovo vlogo na policiji. Pregledali smo dvorano, opazoval sem Kanteta in drugo jutro, ko se je dvorana napolnjevala, spet stal pri glavnem vhodu. Od tam sem poslušal generala. Bil je to eden izmed govorov, od katerih so bili v svetu mnjenja, da so škodovali domobranski stvari, škodovali čisti slovenski liniji znotraj zavezniške linije.

Danes, po petnajstih letih, je za vse brez dvoma jasno, da je general po svojem prepričanju dobro želel, čeprav je gradil bodočnost na možni zmagi Nemcev. Sodila ga bo trezna zgodovina. Ne sedanja, ki je še vsa razboljena. Ni pa zločin, kar bi ljubljanski Tovariš rad prikazal, da je namreč zločin, ker je ob februarškem obisku Gauleiterja na Bledu leta 1945 zahteval, da se vsa Gorenjska priključi ljubljanskemu upravnemu aparatu — to je slovenskemu.

V tistih mesecih generalovega predsednikovanja Ljubljanski pokrajini je treba ločiti dve stvari: to, kar je delal, govoril, predlagal, pa so zavezniški krogi sodili kot škodljivo za zavezniško stvar ob koncu vojske, to, kar je rekel, izvršil in ukrenil, pa je doma trpeče ljudstvo smatralo kot nujno potrebno v obrambi življenj in imetja. Prav gotovo pa general ne more biti kriv za vse, kar se je v njegovi najbližji okolici storilo ali reklo, čeprav je to včasih šlo preko meja potrebnega, nujnega ali neizogibnega.

Po letih, ki so pretekla, lahko že mirno zapišemo, da je bil general Rupnik velik vojak, da pa v politiki ni bil doma. V tem je podoben mnogim mnogim drugim. Najbolj se je pokazalo to ob koncu vojne, ko bi mu politični čut lahko dal vedeti, da je eno obdobje končano, in da naj druga ekipa rešuje naprej, kar se bo rešiti dalo. In morda bi general, kakor trdijo nekateri, uvidel, da je taka pot prava, ako ne bi podlegel nasvetom ljudi, ki so imeli še manj političnega čuta kakor on sam. Le tako si je mogoče razlagati, da je po ustanovitvi Narodnega odbora 3. maja, hotela skupina, zaverovana v pojem predsedstva Ljubljanske pokrajine, ustanavljati svoj Narodni odbor, le tako je razlagati znani radijski govor 4. maja zvečer, le tako si je mogoče razložiti brezglavost, ki je nastala ob odhodu iz Ljubljane. Uradno je nad vsem prevzel oblast Narodni odbor, praktično pa je vse poveljstvo ostalo v istih rokah. Tako je tudi mogoče razumeti generalovo izjavo Angležem po prihodu na Koroško, da za njim prihaja „njegova vojska“. O tej pa je sam general dal najlepšo spričevalo v poročilu na Gauleiterja, ko je zapisal, da je slovenska domobranska vojska strogo antikomunistična, obenem pa tudi trdno zahodnozavezniško usmerjena in da je v nobenem od teh stališč ne bo mogoče premakniti.

Eno samo pa je gotovo že danes, kot je bilo tedaj: nekdo se je moral žrtvovati za slovensko stvar pod Nemci. Ta žrtev je bil general. In če so ga tedaj zavezniki sodili in obsodili na vrnitev partizanom, so to storili v ognju „ljubezenskih odnosov s Sovjeti“. Po tolikih letih te grešne ljubezni bi danes drugače sodili, drugače obsodili. A

tudi njihov kriterij ni bil povsod enak: azijski sodelavci z Japonci med vojno so do nedavnega in so še danes bili najboljši stebri zavezniške stvari na širnih področjih Azije. Če pri nas niso znali jasneje ločiti, je zasluga nad vse spretno titovske propagande med vojno. In takrat ni bila nič manj spretna kakor danes, ko v nekem iluzornem blišču upora proti Moskvi titovci plavajo v dolarjih in kreditih.

— — — — —

Šlo je proti koncu maja 1945. Iz Spittala sem se podal na obisk nekdanjih urednikov Slovenskega doma in Družinskega tednika, ki so bivali ob Millstattskem jezeru. Na drugi strani je živel general Rupnik. Šli smo na obisk. Kmalu smo bili sredi razgovora. General je razlagal svoj načrt umika iz Ljubljane. Po njegovem naj bi se vse čete potegnile v dolino ob Savi od Jesenic do meje in tamkaj naprej bojevale, dokler se ne bi z zavezniki domenili o skupnem prehodu čet pod zavezniško varstvo. Računal je tudi na možnost snidenja s poljsko armado in bi tako na slovenskem ozemlju nastal nekaj nov začetek odpora proti komunistični rdeči armadi, ki se je razlivala po Evropi. Računal je tudi, da bodo zavezniki posegli v jugoslovanske dogodke tako kot na Grškem.

Tedaj, prve dni maja smo pravzaprav vsi zelo veliko računali, še več upali, in še več verovali. Ne eno ne drugo se ni uresničilo. Morda je največje generalovo osebno zadoščenje bilo, ko je njegov sin Vule z junaškim napadom na dravski most, 24 ur po končani drugi svetovni vojni, odprl pot beguncem v svet. V dogovorih premirja tudi stoji, da bodo zavezniki vsakogar, ki bi se še po premirju boril, smatrali za skupnega sovražnika. S tem so spodrezali korenine še tistim borcem, ki bi radi ostali v planinah in nadaljevali gverilski boj proti titovcem.

Tako je general bival ob Millstattskem jezeru in razmišljal.

S tistimi dnevi pa se začne tudi novo poglavje: njegov odnos do Angležev in njihov napram njemu. Mnogi se sprašujejo, zakaj ni ušel, ko je bilo toliko možnosti, zakaj se ni skril kakor drugi, zakaj je mirno čakal na sleherno zaslišanje, na sleherni nov zapor. Za mnoge je nerazumljivo. Če pa se spomnimo generala Rupnika v unionski dvorani leta 1941, potem ga vidimo pred seboj kakor poveljnika ladje. Na njej ostane in z njo se potopi, ko jo zalije voda. Njegova vojska, kakor je pogosto označil domobranstvo, je končala v Kočevju in v Teharjih. On je hotel biti z njo. Tedaj se je v njem prav gotovo obudila vera dedov in očetov, tako močno katoliško prepričanje, ki ga ni nikoli zapustil, da je samo z vero v lepše življenje na drugi strani vzdržal vse tegobe dni, ki so prihajali nadenj, vsa ponižanja in psovanja, blatenja in smešenja, ki so se nagrmadila, ko se je znašel pred ljudskim sodiščem. Bil je obsojen, usmrčen.

Na strani sodnikov so bili Avšič, Brecelj, Rus, Lubej, Kocbek in drugi; bil je tudi Rudi Finžgar, čigar pot je iz FO vodila v OF. Kdo od teh bo laže odgovarjal pred slovensko zgodovino? Pavle Rant

DR. HACINU NA GROB

Ob petnajstletnici smrti

Gospod upravnik! Tole bi Vam povedal, ako bi se te dni dobila, kakor sva se nekaj dni pred Vašo izročitvijo na beljaškem kolodvoru. Takrat sva prav hitro govorila. Bali ste se za fante in njih usodo in niste mislili na sebe. A fantje mislijo danes in od tedaj na Vas. Vsak dan bolj, kajti v Vas, gospod upravnik, smo srečali moža, ki se ni ustrašil groženj, ne očitkov, ne blatenj, ampak je korakal po začrtani poti naprej. In prepričan sem, da Vam, bo nekega dne domovina priznala, da je bil v Ljubljani od jeseni 1943 dalje mir, brez atentatov, napadov, ropov, požigov in umorov. In da, se je naša vojska kolikor toliko zložno umaknila skozi Ljubljano, je v nemali meri Vaša zasluga.

Pred dnevi sem dobil 265. številko glasila „Klic Triglava“, ki ga v Angliji izdaja Dušan Pleničar. Saj ga poznate, je sin litijskega Pleničarja. Prijatelja sva še iz Škofovih zavodov. To Vam povem zato, ker je v njegovem glasilu sedaj pričel izhajati v odlomkih spominski zapis dogodkov po letu 1945, ki jih je ohranil zanamcem Ljubo Sirc. Tudi tega boste poznali, saj je sin kranjskega Sirca, tistega, ki je imel trgovino pod mestom in tekstilno tovarno kasneje. Sirc Ljubo je namreč v zapiskih navedel tudi tole:

„Pozno poleti 1946 so v Ljubljani priredili veliko sojenje domobranskim voditeljem, katere so Angleži vrnili s Koroške. Na tem procesu se je odlikoval bivši šef ljubljanske policije dr. Hacin, ki se je očitvidno zavedal, da mu vislice ne uidejo. Presenetil je vse, vključno javnega tožilca. „Kaj pa naši fantje, katere ste vi komunisti pobili po vojni?“, mu je zabelil, predno ga je tožilec mogel ustaviti. S svojim pogumom je dr. Hacin pridobil ugled pri mnogih, ki niso bili za domobrance in ki se niso strinjali s Hacinovim početjem med vojno.“

Tako pravi Sirc. Nas, ki smo Vas poznali, Vaš nastop ni presenetil. Potrdil je samo, kar smo že davno vedeli: neizprosno v boj s komunisti, s tistimi, ki so spodnesli Polaka in Kukoviča, pa jim je v prvem atentatu proti Vam spodletelo. V boj, ne samo kot uradnik, ki ga je vezala prisega, v boj s prepričanjem! Kar pa se Vašega početja med vojno tiče, moram Sircu povedati, da se niso strinjali samo komunisti in še kaki posamezniki, ki pa jih ne kaže naštevati. Saj se spomnite, da je tisti dan, ko je de Gaulle vkorakal v Pariz, eksplodirala bomba in da so jih nekaj prijeli. Od teh nekaj jih je nekaj umrlo. Nihče se ni razburjal, ker so tistih „nekaj, ki so umrli“, šteli za drugo stran, ne za zmagovito. Je pač tako, da na tem svetu pogosto veljata dve pravici. Ali ne?

Poslanstvo slovenskega izseljenca

Prilaganje načrtov za bodočnost

Načrt za hišo predvideva najprej primeren temelj, na katerem naj se zgradi hiša. Tudi načrti za bodočo ureditev naše slovenske domovine morajo predvidevati trden temelj, na katerem bo mogoče zgraditi srečnejšo slovensko bodočnost. Šele potem, ko bo ta temelj postavljen, je mogoče graditi nadstropja in streho.

Tak temelj pri urejevanju bodočnosti nekega naroda je **politični temelj** in sicer vprašanje državnosti nekega naroda. Ko je rešeno vprašanje državnosti ali državne pripadnosti nekega naroda, je mogoče pristopiti k študiju raznih drugih vprašanj kot so n. pr. vprašanja ureditve šolstva, gospodarstva, socialne politike, pospeševanja kulture, organizacije vojske i. t. d. Dokler nimamo temelja, o vsem tem ne moremo govoriti.

Kakšne rešitve pa so možne pri reševanju vprašanja državne pripadnosti nekega naroda? Idealna rešitev je, ako je ves narod združen v svoji lastni narodni državi in nima na svojem ozemlju nobenih narodnih manjšin. Skoraj ni naroda a svetu, ki bi bil v tako idealnem položaju. Lahko pa se tudi zgodi, da je en narod razdeljen na več držav. In končno je tudi mogoče, da je v eni državi združenih več narodov. Poglejmo nekaj primerov: V italijanski državi živi večina članov italijanskega naroda, toda ne vsi; nekaj članov tega naroda živi po raznih drugih državah (v Švici, Avstriji, Franciji, Tunisu i. dr.). Ima pa italijanska država v svojih mejah tudi člane drugih narodov (n. pr. Slovence in Nemce). Švica pa je primer države, ki združuje štiri narodnosti — Francoze, Nemce, Italijane in Retoromane. Razen Retoromanov živi večina članov ostalih treh narodov v svojih velikih narodnih državah, vendar — kakor je videti — člani teh treh narodnih skupin v Švici ne silijo v sklop svojih narodnih držav.

Oglejmo si še Jugoslavijo. Jugoslavijo sestavljajo štirje narodi: Slovenci, Hrvati, Srbi in Macedonci. Na ozemlju Jugoslavije živi velika večina Srbov in Hrvatov. Slovenci in Macedonci pa smo razdeljeni na več držav, toda večji del slovenskega ozemlja je v mejah Jugoslavije.

Kaj hoče slovenski narod?

Načrte za bodočnost moremo pripravljati samo v tem primeru, ako dobro vemo, kaj hoče slovenski narod v državno-pravnem oziru. Kdo pa nam bo dal odgovor na to vprašanje?

Politične zahteve nekega naroda so izražene v programih političnih strank, ki so v demokratičnih razmerah glasnice političnih teženj naroda. Če hočemo torej zvedeti za mnenje slovenskega naroda, moramo pregle-

dati slovenske politične programe. Slovenski narod v Jugoslaviji ne uživa političnih svoboščin in nima nobene priložnosti izraziti svoje politične zahteve. Svobodni so Slovenci samo izven svoje matične domovine in sicer slovenski izseljenci. Ti so danes politično organizirani in imajo svoje politične programe. Seveda imajo ti programi vrednost zaenkrat samo za slovensko emigracijo in pozneje samo, ako bo svobodni slovenski narod te programe potrdil. Toda zaenkrat so samo ti programi svoboden izraz slovenskega naroda.

Zahteva po slovenski državi

Slovenski politični programi, ki so bili objavljeni v izseljenstvu, povedo, da velika večina Slovencev zahteva slovensko državo, v kateri bi bili združeni vsi Slovenci, ki so naseljeni na strnjenem slovenskem ozemlju. Lahko rečemo, da so si v tej zahtevi edini vsi Slovenci, ki še čutijo slovensko. Niso si pa razne politične stranke in skupine edine v tem, ali naj bi bila in kako naj bi bila bodoča slovenska država povezana z ostalimi državami na slovanskem jugu ali sploh z ostalimi evropskimi državami.

Moremo pa ugotoviti, da tvorijo veliko večino tisti Slovenci, ki so mnenja, da je za srečnejšo slovensko bodočnost nujno potrebna vsaj rahlejša povezava držav na slovanskem jugu v obliki konfederacije, v kateri ohrani vsaka država svojo suverenost in je samo pogodbeno zvezana z ostalimi državami toliko časa, dokler pač hoče ostati povezana. Tako pravi program Slovenske ljudske stranke iz leta 1954, ki pristavlja, da pa bo moral o vsaki povezavi držav odločiti v tajnih volitvah narod doma, ko bo svoboden. Druge stranke so pa za trdnejšo povezanost slovenske države z ostalimi južnoslovanskimi državami. So za federacijo po vzorcu Švice ali Severne Amerike. Tak program ima Slovenska demokratska stranka in socialistična stranka. Slovensko državno gibanje — tako se da razbrati iz raznih izjav — pa je proti vsaki povezanosti z južnoslovanskimi državami.

Ni naš namen in tudi ne naša naloga spuščati se v presojo navedenih programov. To vprašanje naj se na dostojen način razčisti in rešuje v političnih organizacijah. Mi želimo v tem članku naglasiti samo to, da je poslanstvo in dolžnost vsakega Slovenca, da sodeluje pri pripravljanju načrtov za bodočnost. Kakšno stališče naj kdo zavzame v posameznih konkretnih vprašanjih, to je stvar prepričanja vsakega, ki načrte pripravlja. Nihče pa nima pravice, da bi s prekrizanimi rokami stal ob strani in samo opazoval, kako se drugi trudijo za boljšo slovensko bodočnost in bi se potem s tem delom okoristil. To bi bilo resnično parazitsko delo. Potrebno je, da prav vsi delamo, vsi študiramo, vsi rušimo komunizem in vsi pripravljamo načrte za bodočnost. Dobro izdelani načrti bodo naše darilo osvobojeni domovini, ki bo odločila, kateri načrti naj se izpeljejo.

S. Č. — Argentina

DOMOBRANSTVO V IDRIJSKEM KOTU

(Nadaljevanje)

Prvi skupni pohod SNVZ in domobrancev iz Rovt se je zaključil s prihodom kakih 100 mož in fantov v kasarno SNVZ pri sv. Ivanu v Trstu. Tu se je takoj formirala prva četa SNVZ.

Še predno se je pričela vežbati, je prišel ukaz za odhod v Ajdovščino, da bi na enako uspešen način kot v Idrijskem kotu mobilizirali tudi v Vipavski dolini in prišli morda celo do Cola.

V Ajdovščini smo se zadržali več dni, bili dvakrat napadeni od partizanskih zased in si ogledali, kaj bi se dalo dobiti koristnega iz municijskega skladišča bivše laške vojske, ki je ležalo ob poti v Vipavo. Pripravljali smo tudi večje protikomunistično zborovanje v Ajdovščini, ki pa se ni vršilo, ker smo se prej morali vrniti v Trst.

Da bi prišli do Cola in tam mobilizirali, smo bili prešibki. V sami Ajdovščini in bližnji okolici pa smo dobili komaj desetino za vojaško službo sposobnih moških.

Ustavili smo se tudi v Gorici in ugotovili, da se Slovenci, ki niso bili za rdečo stran, še niso odločili, da bi aktivno posegli v borbo proti partizanom. Partizanska propaganda je bila še preveč jugoslovansko usmerjena. V Jugoslaviji pa je večina primorskih in goriških Slovencev videla večji ideal kot pa na samo slovenski podlagi organiziranem Slovenskem domobranstvu. To je bila pač posledica praktičnega prepričanja, da bi slovenske mejnike bolj izdatno branila velika Jugoslavija kot sama Slovenija.

Ob povratku v Trst smo ugotovili, da je kasarna medtem zelo zaživela. V Trst je prišla iz Ljubljane posebna propagandna četa slovenskih domobrancev. Ti so v svojih novih svetloplavih uniformah s pohodi po Trstu in bližnji okolici seznanjali prebivalce, da se formira slovenska vojaška organizacija, ki bo branila dom in rod pod slovensko zastavo brez srpa, kladiva in rdeče zvezde.

Precej domobrancev iz te čete je prestopilo v SNVZ, ko se je njihova četa vrnila v Ljubljano.

Predno se je pričelo redno vežbanje prve čete SNVZ, je bila delno formirana tudi druga četa. Vseh primorskih domobrancev je bilo že preko dvesto.

Nekoga večera je odšla majhna skupina z večernim vlakom v Ljubljano. Ponoči je skrivaj mobilizirala begunce iz Dolenjske, ki so bili nastanjeni v neki šoli blizu kolodvora. Naložili so jih, kolikor se je dalo neopaženo, na jutranji vlak proti Trstu in srečno odpeljali iz Ljubljane. Šele ko je bil vlak onkraj Postojne, se je krajevna nemška komanda v Ljubljani zavedla in podvzela korake, da je treba preprečiti prestop teh ljudi meje Ljubljanske pokrajine. Še isti večer so bili preoblečeni v domobrance SNVZ.

Tako se je vojaštvo pomnožilo za 130 vojakov. Formirala se je še tretja četa SNVZ in z njo prvi bataljon. Kasarna je bila skoro polna. Bivši jugoslovanski oficirji in podoficirji, ki so poveljevali v kasarni, so zaživeli v dobre stare čase. Pričela se je disciplina in vežbanje, kot je bilo v navadi pri kraljevi gardi. Vse hvale vredno in zdravo za mlade rekrute. Za napol mobilizirane, napol prostovoljne primorske domobrance vseh starosti, pa nekoliko pretirano.

Uniforma SNVZ je bila predelana italijanska vojaška uniforma. Hlače so bile predelane na „špichoze“, bluza je bila nepredelana, le da je imela črn ovratnik. Kapa je bila narejena iz blaga laških uniform. Kokarde na kapah so bile v sredi rdeče, okrog pa bele. Da so bile nekoliko podobne slovenskim, smo jim s plavo barvo naredili še en plav krog. Na rokavu je bil našiv, grb iz slovenskih barv z Jazonovo barko na sredi. Po tem našivu smo se ločili od istrskih domobrancev, ki so imeli na rokavu našit grb s kozlom v sredi. Ti domobranci so govorili laško in so imeli nemško komando.

Oficirji so nosili uniforme laških oficirjev, ki so se še vedno dale kupiti v vojaški trgovini v Trstu. Tam so si kupili tudi sarže vsi, ki so jih imeli pravico nositi, in tudi tisti, ki so se hoteli postaviti, kadar so imeli dopust in so se odpeljali v Ljubljano k svojim izvoljenkam na obisk.

Oboroženi smo bili z laškimi karabinami in bajoneti. Le na vsakega vodnika je prišla ena brzostrelka. Strojnice, ki jo je imela vsaka desetina, so bile italijanskega izvora.

Tako oblečeni in oboroženi bataljon se je pričel vežbati na kasarniškem dvorišču ali v praznih konjskih hlevih, če je deževalo.

Nemci so dodelili kasarni dva oficirja in tri podoficirje za instruktore. Ti so si zamislili, da bodo komandirali po nemško. Nemalo so bili začudeni, ko se ni na njihovo povelje nihče obrnil, ne postavil mirno. Pa so popustili brez protestov. Odslej je vsaka četa imela svojega instruktora, ki je potom tolmača razložil oficirjem in podoficirjem, kaj bi rad, in končno se je vežbalo bolj v jugoslovanskem kot pa v nemškem stilu. Tako se je vojaško vežbanje nadaljevalo v miru brez prepira in zamere. Pred oficirji jugosl. Kraljeve garde so Nemci dobili respekt.

Dolgo ni prenehala mrzla tržaška burja, ki nas je prisilila, da smo pokurili vsa odvišna okna in vrata kasarne. Komanda nam je preskrbela peči, na kurivo pa je pozabila. Komaj je burja prenehala, je bataljon vsak dan odkorakal na vežbanje na planoto nad sveto Ano ali pa na strelišče na Opčinah. Nazaj grede je odmevalo po tržaških ulicah petje slovenskih domobrancev, da se je od srda onemoglim superitalijanom razlival žolč. Niso še z vseh gostiln sneli napisov: „Qui si parla soltanto italiano“, ko so slovenski vojaki ob nedeljah prepevali in napivali po slovensko tržaškim domačinom. Ti so se z nami radi družili, če smo slovensko zapeli, v naše vrste pa je le malokdo vstopil.

NA VEHARŠE

Razcvetela se je pomlad in prva četa SNVZ, ki je bila še vedno sestavljena po večini iz mož in fantov iz Idrijskega kota, je bila izvežbana. Zadrževali so jo še v Trstu, ker je bila napovedana za 21. april velika vojaška parada, kjer bi moral sodelovati tudi slovenski bataljon.

Medtem pa se je govorilo po kasarni, da odide 1. četa, ne v Idrijo, ampak v Klano, v kastavski del hrvaške Istre. Res so se mnogi Kastavci čutili bolj Slovence kot Hrvate, razočaranje pa je bilo vseeno veliko. Saj v celi kasarni ni bilo nobenega Kastavca.

Na dan parade se je slovenski bataljon najbolje odrezal. Čestitke so polkovniku Kokalju kar deževale. Ves srečen je prihitel v kasarno čestitat svojemu bataljonu. Porabil sem polkovnikovo dobro voljo in ga povprašal glede postojanke v Idriji.

Videl sem, da se je spomnil dane obljube in da ga je resno zaskrbelo. Povabil me je na razgovor naslednji dan.

Drugi dan sem se zglasil na štabu s točno izdelanim načrtom.

Polkovnik mi je zlepa dopovedoval, da trenutno ni mogoče misliti na posadko v Idriji, da pa bo to mogoče, čim dobi v Klani vojakov, ki bodo nadomestili Idrijčane. Zase sem vedel, da bo lažje dobiti ljudi za posadko v Idrijo, dokler so v Trstu.

Predlagal sem polkovniku, da mu jaz nadomestim izvežbane vojake z novimi mobiliziranci. Če mi da dve desetini vojakov z vsem opremljenih, bom z njimi napravil posadko v Idriji, njemu pa vrnil dvajset drugih, še neizvežbanih. Kje bom dobil ostalo moštvo za posadko, pa je moja skrb.

Polkovnik je bil s tem zadovoljen. V kasarno sem se vrnil s pismenim nalogom, naj mi odredijo za specialno nalogo dvajset mož, ki si jih lahko sam izberem.

Tako smo se 24. aprila 1944 odpeljali z jutranjim vlakom iz Trsta. Še vojaki, ki so šli z nami, niso vedeli točno, kam gredo. Lahko bi kakšna nezaželjena ušesa slišala njih pogovor in bi našli namesto prostora za novo posadko zgolj ožgane zidove.

Šele naslednje jutro so zvedeli skupno z domobranci iz Rovt, ki so se nam pridružili, da gremo ustanovit novo postojanko. Domobranci iz Rovt so nam za začetek posodili en vod vojakov in oba kanona, da bi vzbujali partizanom večji strah.

Naš namen ni bil naseliti se v Idrijo. Tam bi zaradi prisotnosti Nemcev ne mogli svobodno delovati. Iz izkušnje smo vedeli, da bi morali stražiti nemške bunkerje. Brez vednosti Nemcev še v patrolo ne bi mogli. Zato smo se ustavili rajši na Veharšah, kjer so se križale vse ceste iz Cerknega na Vipavsko in iz Idrije v Logatec. Zasedli smo kmetijo na Mravljšču. Ta domačija je imela strateško tako dober položaj, da je partizani z močjo, ki so jo imeli na razpolago, ne bi nikdar mogli zasesti.

Zvečer, ko je zašlo sonce, je že bila straža v zasilnih bunkerjih.

proti Trnovskemu gozdu pa sta merila dva kanona. Posadka je koj prvo noč štela 60 vojakov.

Naslednje dni smo napravili pohod na Idersko in na Ledine in tam nabrali kakih 20 moških, ki smo jih poslali na vežbanje v Trst, v zameno, kakor je bilo dogovorjeno s polkovnikom Kokaljem.

Vojaki, ki so šli z njimi v Trst, so prinesli vest, da je 1. četa izpopolnjena z moštvom iz 3. čete, odšla res na posadko v Klano. Ustanovitev posadke na Veharšah pa je štab vzel na znanje in jo potrdil. Dan je bil ukaz, naj vse nadaljnje zveze s Trstom držimo preko Organizacijskega štaba v Postojni, ki je medtem tudi nabral nekaj vojaštva in imel zasedeno lastno kasarno.

V Postojni pa je hotel poveljnik naše vojake aretirati, češ, da so ubežali iz Trsta od SNVZ. Grozil je tudi, da bo napravil pohod na Veharše in pritiral vse ubežnike nazaj. Ko pa so vojake preiskali, so našli pri njih Kokaljev ukaz o ustanovitvi posadke na Veharšah.

Zgleda, da kurirska služba še ni delovala, kakor je treba, ali pa se je vtaknil nekdo vmes, ki je hotel napraviti zmedo. Poveljnik v Postojni je nato veharške domobrance izpustil. Obljubil je vso pomoč glede obleke, orožja in prehrane. (Bo še.)

+ MARKO BAJUK

Za nikogar več ne bo novica, da ravnatelja Marka Bajuka ni več, za vsakogar med nami pa bi morala njegova smrt biti nov in nepreslišan klic k obuditvi pravega slovenstva med nami: slovenstva, kateremu je pokojni ravnatelj posvetil vse svoje delo, vse življenje, vse trpljenje do zadnje minute na tem svetu. V tem naj nam bo pokojni ravnatelj zgled: daroval se je za narod, delal je zanj neprestano in neumorno, zato pa je tudi z lahkim srcem stopil pred Najvišjega: Gospod, naredil sem, kolikor so mi dale moči!

In tak, kakor je vedno bil, je tedaj tudi prosil nebeškega Očeta, naj bi med nami zbudil ljudi, može in fante, ki se ne bodo ustrašili sredi poti, ampak korakali do konca — po poti, ki jo je nakazal pokojni ravnatelj.

Hvala mu za njegovo delo, slava njegovemu spominu!

NOVA OBLETNICA SMRTI USTANOVITELJA VESTNIKA

Spominska proslava za pok. svétnikom Karlom Škuljem ob tretji obletnici njegove smrti se je vršila 22. 7. v Slovenskem domu. Zbrala se je vsa šolska mladina z g. katehetom, učiteljstvom in starši, prišli so odborniki sanmartinskih organizacij in gostje. Slavnost je začel predsednik Slovenskega doma g. Leopold Novak, ki je sporočil sklep odbora, da se bo odslej ta soba, v kateri se vrši spominska svečanost, imenovala „soba svétnika Škulja“. Za njim je imel spominski govor g. Rudolf Smersu, ki je poudaril pokojnikovo skrb za versko in narodno zavest svojih sanmartinskih faranov, kar je imelo za posledico, da je v San Martínu nastala enotna, delovna in krepko med seboj povezana slovenska skupina. Sledila je dekla-

macija, nato pa je vsa mladina pod vodstvom gđc. Kačice Kovačeve zapela tri narodne pesmi. Posebno presenečenje za vse navzoče pa je bilo to, da so poslušali govor pok. svetnika, ki ga je imel na slavnosti svoje zlate maše pred več kot tremi leti in je bil tedaj govor posnet na magnetofonski trak. Po končanem govoru je g. Novak zaključil lepo uspelo spominsko slavlje.

V nedeljo, 23. julija, se je vršila v sanmartinski cerkvi sv. maša zadušnica za pok. svetnika, nato pa je skupina rojakov odšla na sanmartinsko pokopališče, kjer je g. Smolič opravil molitve za mrtve in imel kratek spominski govor. Sanmartinski pevski zbor pa je občuteno zapel žalostinko.

VOJAŠKE NOVICE

USA general prestavljen — zaradi komunizma

Generalmajor Edwin A. Walker, poveljnik 24. severnoameriške pehotne divizije, ki ima svoj štab v Augsburgu (Nemčija), je dobil od svoje bo prepoznno.

ga predstojnika ukor in bil prestavljen zaradi tega, ker je očital levičarstvo nekim odličnim osebnostim.

„Overseas Weekly“, ameriško glasilo, ki izhaja v Frankfurtu, obtožuje generala, da je v svoji enoti pospeševal propagando ekstremno protikomunističnega društva „John Birch“, da je bivšega predsednika Harry S. Trumana, njegovega zunanjega ministra Deana Achesona in gospo Eleanor Roosevelt pred 200 pripadniki svoje enote označil kot „rdečkaste“ in več znanih ameriških publicistov ožigosal kot „prepričane komuniste“.

Načrt za obrambo Berlina —

z 32 variantami

Lloyd Norman, dopisnik „Newsweeka“ v Pentagonu, poroča v zadnji številki imenovanega tednika, da ima NATO pripravljenih 32 načrtov za ukrepe proti vsem mogočim izzivanjem v Berlinu — od komunističnih izgredeov do vojaškega napada. V

slednjem primeru se bo poseglo po atomskem orožju. Če sovjetske čete ne bi odjenjale in prav tako uporabile atomsko orožje, se bo začela velika vojna.

Švica pojačuje svojo obrambo

Švicarska vlada je predložila parlamentu v odobritev poleg rednega vojaškega budžeta v iznosu 1.250 milijonov frankov še dodatnih 200 milijonov frankov za vojaške protiatomske podzemne objekte.

V teh utrdbah bodo skladišča streliva in čez 70 odstotkov vsega pogonskega materiala, s katerim razpolaga vojska. Razen tega pridejo tja velika vojaška bolnišnica z 2.800 posteljami, radijska centrala in vrhovni štab.

Eksercizir ukinjen v švicarski vojski

Poleg drugih številnih reform, ki so se začele izvajati v švicarski vojski letos, vzbuja pozornost črtanje eksercira iz učnih programov.

Novo strahotno orožje

„New Herald Tribune“ iz New Yorka poroča o strahotnem novem bojnem sredstvu, ki je iznajdeno in se že proizvaja za uporabo v bodočih vojnah. Gre za atomski projektil, ki povzroča pri živih bitjih mrtvoud, medtem ko je za stvari neškodljiv.

Dr. MIHA BENEDIČIČ - 50 LETNIK

Ko bo slavljenec Miha dobil tole število in našel v njej članek o svojem srečanju z Abrahamom, bo najbrž hud. On za taka slavljenja ni pa ni! Kot takega vsi poznamo, a se ne damo ugnati, da se ga ne bi spomnili. To pa, da se ne damo ugnati, ga bo razveselilo. S temi besedami sta tudi že poudarjeni dve Miho: najbolj vidni kreposti: slavljenec Miha zna biti hud, se pravi, je tako borbena narave, da bi šel za dobro stvar skozi ogenj, je pa tudi tako trden v svojem, da ga veseli, če so tudi drugi taki.

Naj mi dovoli droben spomin: Sedel sem pred očetovo „štacuno“ v Kranju in gledal dijake, ki so hodili mimo. Bilo je v letih, ko je bil Miha hud ob slovenskih punktacijah: eden najbolj bojevitih štu-

dentov je bil. Pa je bil nekaj let kasneje spet v prvi vrsti borbe skupaj s pokojnim Tomazinom in še nekaj let zatem, ko je na novomeškem področju veljalo, kar je Miha rekel ali naredil. Takrat je Miha zagorel v svojem blesku in se z dušo in srcem odločil v boj. Še malo kasneje sva se srečala v spittalskem taborišču, ko je po neizmernih težavah in trpljenju, razboljen in zagrenjen pregrizel mejo na Karavankah, da je iz begunca postal „Knecht Johann“. Tisti časi, dnevi in ure so bili grozni. Miha se ni dal ugnati. Držal je glavo pokonci in ostal, kar je bil: zaverovan v idejo, ki se ji je posvetil, prežet upanja in žalosten hkrati nad usodo borbenih prijateljev. Če je koga res pretresla morija po končani vojski, potem je slavljenca Miho; če je koga bolečina razjedala, potem je Miho. V tistih letih smo vsi, ki smo ga srečovali, brali na njegovem obrazu vse odtenke Velike črne maše za pobite Slovence.

Morda ta ali oni ne bo razumel, kaj se pravi dušo dati za dobro stvar. Miha jo je dal. In v tem je njegovo bogastvo: ob fantih, ki jih ni več, pa se jih vsak trenutek spominja, ob krajih, kjer je s puško v roki bdel nad slovenskimi domovi. Trde narave je videti na zunaj, pa je tako mehak, kot vsak pravi Gorenjec, da bo ob zvokih koračnice naših fantov imel vlažne oči.

To je in tak je slavljenec Miha. Ko tole pišem, ga vidim skozi okno, kako je raven kot sveča prišel od nedeljske maše. Pred njim gresta sinova, ki sta mu v ponos, ob njem pa gospa, ki je tako junaško prenašala vse težave in trpljenje v letih revolucije in po njej.

Slavljenec Miha: če boš zaradi tehle vrst huđ, ni prav, kajti vsi borci se danes pridružujejo Vestniku v voščilu — Bog Te živi in ohrani še dolgo vrsto let, za vse pa, kar si doslej storil za našo stvar: najlepša hvala, hvala in priznanje!

PRED VRATI PEKLA

To je naslov drobne, pa lepo opremljene in po vsebini silno bogate knjižice. Napisal jo je duhovnik, ki je pet let pretrpel v Titovih zaporih.

V čem je prednost te knjižice, se človek nehoté sprašuje ves čas orožja. Popisuje naše ljudi, naše ljudstvo, ki je enako mislilo kot mi, pa ko smo mi že bili izven domovine. Se pravi: približa nam kraje, ljudi, zapore, sistem, režim in vse, kar je z njim v zvezi, ko smo bili mi že brez orožja. Popisuje naše ljudi, naše ljudstvo, ki je enako mislilo kot mi, pa je brezbrambno ostalo v ječi slovensko-jugoslovanskega komunizma. Kdor bo bral — in to bi morali vsi nekdanji bojovníki — bo spoznal svet, ki smo ga doslej slutili, samo slutili.

Druga prednost pa je: pisatelj se ne trudi, da bi tedanje občutke, misli in hotenja olepšal, da bi bilo prav nam ali komurkoli med tujci, ki ga popisi iz komunističnega raja z lahkoto ganejo. Ne: nasprotno! Pisatelj se je potrudil služiti resnici, da popisuje vse tako, kakor je tedaj doživljal, mislil, čutil. Zato ta ali ona misel pretrese, ta ali oni zaključek vžge. Med vsem pa je prepletena silna ljubezen do matere, do svojih, do sebi enako mislečih, do sobratov — do vseh slovenskih trpinov.

Knjižica gotovo ni literarni biser, kar tudi najbrž avtor sam ni hotel. Je pa pričevanje v tiskani besedi, pogosto surovo, pogosto odkrito, da ta mraz prevzame, vedno pa hodi po poti resnice.

Ob branju se vzbudi še ena misel: gospod, ki je avtor te knjižice, bi moral imeti duhovne vaje za naše fante in može, dekleta in žene širom slovenske diaspore. Pa tako bi moral govoriti, kakor je pisal. To bi namreč bila beseda v trpljenju prekaljene Cerkve, glas katakomb 20. stoletja, zvoki veličastne hvalnice. Ob branju je človek vesel, ker vidi v Bohinčevih besedah duhovnike, ki stoje ob narodu za narod, kakor so pred njimi stali drugi — ob njih bistvenem sodelovanju je slovenstvo zrastle in dozorelo.

P. R.

Branko Bohinc, Pred vrati pekla, Buenos Aires 1961, Izdalo Baragovo misijonišče, Tiskala Editorial Baraga SRL, Pedernera 3253, Buenos Aires. Naroča se na: Ramón L. Falcón 4158, Capital, Buenos Aires.

ČE VAM JE VSEČ, DA JE VESTNIK PESTER — SODELUJTE
S PRISPEVKI, POŠILJAJTE ZAPISKE IZ BOJEV, JAVLJAJTE
NOVICE — TAKO BO ŠE BOLJ PESTER! IN ŠE NEKAJ —
SPOROČAJTE NASLOVE NEKDANJIH BORCEV, KI GA ŠE NE
PREJEMAJO. — HVALA!

BRALI SMO

KRALJEVA DEDIŠČINA

Tak je naslov spominov bivšega kralja Petra II., ki so leta 1955 izšli pri Cassell & Co. Ltd. v Londonu.

„Leta 1938 je prišlo do Anschlusa in do monakovske konference, kjer so zahodne sile prevarale Češko-Slovaško, računajoč da so tako dosegle mir. Za našo varnost pa je skupna meja s Hitlerjevo Nemčijo predstavljala stalno nevarnost. Usoda Češko-Slovaške nas je toliko bolj prizadela, ker smo bili z njo povezani tako v tradicionalnem prijateljstvu kakor po članstvu v Mali Antanti. Naša mlajša generacija je bila pripravljena pomagati prijateljem v boju proti napadalcu, a koncem koncev ni bilo razlogov za boj in Čehi so sprejeli naložene jim pogoje. Naša vlada je sledila politiki Anglije in Francije.“ (31/2)

Ko je kraljev vzgojitelj Parrot leta 1938 odhajal, je zapisal takole: „Dobro je poznal jug. politične probleme... in čutil je, da bo kmalu nastopila odločilna kriza in da se bo hrvaško-srbski problem tako zaostрил, da bo utegnil ogrožati edinost Jugoslavije. Trdil je tudi, da bo vladna politika popuščanja napram Osi sčasoma postala porazna. Bil sem z njim iz vsega srca, dasi sem mu ugovarjal, češ, da vseh očitkov ni mogoče delati na račun vlade, kajti navsezadnje smo samo posnemali politiko Chamberlaina in Daladiera... Obsojal me je, da imam kompleks manjvrednosti, a zdi se mi, da je to bilo samo zaradi njegove prisotnosti. Ni si mogel predstavljati, da nisem več otrok, ampak mlad fant z lastnimi idejami.“ (32)

„Ko se je politična napetost zaradi italijansko-albanske afere povečala, je jugoslovanska vojska mobilizirala spričo neposredne vojne nevarnosti. Mobilizacija je trajala tri dni in je bila zadnja uspešna od vseh, ki smo jih imeli, kajti vse ljudstvo, Srbi, Hrvatje in Slovenci so čutili v tistem trenutku skupno potrebo obrambe meja proti Mussolinijevemu napadu.“ (32/3)

„Kar sem v tem času slišal o mobilizaciji, je potrdilo moje osebno mnenje, da je naš generalštab napačno ravnal, ko je slovenske rekrute pošiljal v Macedonijo in obratno, se pravi, nastanjeval različne oddelke naše vojske čim dalj od domov vojakov. Potrdilo je tudi moje gledanje, da bi vojska morala biti organizirana teritorialno. Dasi so te številne napake bile nad vse kričee, se vendar ni nič storilo, da bi jih v bodočnosti preprečili.“ (33)

Ob koncu leta 1938: „Moje zadržanje do zunanje politike v tem času bivanja v Topoli je bilo v skladu s tradicijo: ohraniti je treba namreč deželo izven vsakega spora in ostati nevtralen čim dalj mogoče, kajti naša

prva in edinstvena naloga je bila braniti naše lastne interese, ne pa interese drugih. Mislim sem, da bo čas za naš vstop v vojno prišel šele tedaj, ko bo naša lastna varnost ogrožena.“ (33)

„Umor mojega očeta je bila velika tragedija za njegovo državo, za svet in zame. Ako bi živel, bi potek dogodkov v II. svetovni vojni ne bil isti. Jugoslavija ne bi nikoli dovolila Italiji, da bi brez odpora vkorakala na Veliki petek leta 1939 v Albanijo, Grčije ne bi pustili osamljene v boju z Italijani leta 1940, jugoslovanska vojska končno ne bi bila v tako žalostnem stanju 1941 in tudi ne s tako lahkoto pogažena.“ (39)

„Umor je bil mišljen kot odločilen korak k popolnemu uničenju Jugoslavije, vključujoč neodvisnost hrvatske države in izpolnitev italijanskih načrtov na jugoslovanskem ozemlju. Organizacija, ki je delala s temi cilji, je bila v glavnem sestavljena iz Ustašev pod vodstvom Anteja Pavelića, uživajoč laško protekcijo, inštrukcije in finančno podporo. V nekem času teh priprav je obstojala tudi ozka povezava med Ustaši in staro habsburško monarhijo, kajti le-ta je upala, da bo kaj dobila ob ev. razbitju Jugoslavije. Po Anschlusu pa se je Rimu zdelo, bolj primerno, da je habsburgovce izločil.“ (39/40)

„Grof Bombelles, ki je opravljal posle kurirja med Zagrebom in Rimom pred vojno in bil odgovoren za znatne vsote denarnega financiranja organizacije, je pridržal dva milijona lir, da je poravnal lastne dolgove. Ustaški vojaki so zato poskušali, da bi se ga iznebili.“ (41)

„Septembra 1934 je svetovni tisk obširno poročal o nameravanem očetovem obisku oktobra 'meseca v Franciji. V tem času se je Pavelić v Rimu sestal z Mihajlovim (vodja IMRO), ki je živel v hotelu Continental. Gen. inšpektor laške varnostne službe dr. Ercoli Conti se je nekaterih teh sestankov udeležil in ni dvoma, da je bil točno obveščen o vseh načrtih. Prve dni oktobra so pričeli izvajati načrt. Bolgaroma Miju Kralj in Veličku Kerin je pripadla naloga umora in Kerina so do potankosti o vsem poučili. Tajnik organizacije, pisal se je Bzik, je odšel na Madžarsko in od tamkaj poslal ljudi v Francijo. Odšli so proti Lausanni, dobili denar in potvorne češke potne liste. Tam so se jim pridružili še došli iz Bologne, med njimi Evgen Kvaternik, Pavelićev glavni agent, ter Anton in Stana Godina, ki sta pretihotapila v spalnem vagonu več orožja iz Italije. Naslednji dan, 4. oktobra, so vsi odšli v Pariz, se razdelili na dve skupini: rezervna, ki je odšla v Versailles, da se izogne pariški policiji, in druga v Aix-en-Provence, kjer so prespali eno ali dve noči na poti proti Marseilleu. Kriminalci, ki so ostali v Versaillesu, so se dogovorili za polnočni sestanek 9. oktobra za slučaj, ako bi atentat v Marseilleu spodletel. V primeru pa, da bi obe skupini ne uspeli, so poslali nekega agenta Artukovića v London, kjer naj bi počakal kralja, ki se je nameraval podati tudi v Anglijo na obisk k meni.“ (42)

(Bo še)

Društveno življenje

LETOŠNJE SPOMINSKE PROSLAVE

BERAZATEGUI

V nedeljo, 25. junija, je bila tudi v Berazateguiju spominska proslava za slovenske žrtve. Pripravil jo je odbor Slovenskega doma s sodelovanjem tuk. šolskega tečaja.

Oder je krasil križ s slovensko zastavo in domobranskim grbom. Ob vznožju je bil med zelenjem šopek nageljnov. Zbrane rojake so zajeli v praznično razpoloženje akordi narodne himne. Sledila je recitacija epiloga „Šestnajst let pozneje“, ki ga je napisal Ivan Korošec, recitirala ga je pa ga. Olga Vidmarjeva. Lučka Šterbenčeva je občuteno podala Igorjevo pesem „Sinji orel“, nato sta Lahova Kati in Vidmarjeva Nevenka zapeli pesmi „Kdor ima srce“, „Lipa zelenela je“ in „Polje, kdo bo tebe ljubil“.

Spominski govor je imel Rudolf Vidmar. S toplimi besedami se je spominjal vseh slovenskih žrtev vojne in komunistične revolucije, nato pa govoril udarno o potrebi samoobrambe slovenskega naroda pred komunističnimi nasilniki in morilci. Nazorno je prikazal vzrok, namen in cilje slovenskih protikomunističnih borcev ter vse opozarjal na veliko žrtev prodanih slovenskih junakov. Vse je pozival, naj vztrajajo na poti, ki so nam jo načrtali naši nepozabni bratje.

Simbolična vaja po napevu pesmi „Naprej zastava Slave“, ki so jo izvajali dečki, je pokazala pripravljenost in voljo za nadaljevanje borbe proti komunističnemu nasilniku, s prizorom „Mladi rod se vrača“ so pa otroci nazorno in doživeto poudarjali vso vrednost trpljenja in veličino ljubezni do domovine. Sledila je simbolična vaja deklic po napevu pesmi „Bodi zdrava domovina“. S skrbno naštudiranim izvajanjem in ubrano pesmijo, so deklice v pestrosti narodnih barv ljubko in lepo izrazile pozdrav domovini.

Proslavo je zaključila pesem „Oče, mati, bratje in sestre“. Vse točke so lepo izpadle, zlasti prizor v režiji učiteljice gdč. Šemrovove in simbolične vaje, ki jih je pripravila in mladino naučila ga. Pavlina L. Koroščeva. Ona je tudi sestavila celotni program spominske proslave.

Predsednik Slovenskega doma Janko Šterbenc se je zahvalil vsem sodelavcem za uspelo spominsko proslavo, občinstvu pa za lepo udeležbo. Vse je pozval, naj še naprej vztrajajo v delu za slovensko skupnost.

MAR DEL PLATA

Slovinci živeti v Mar del Plati in njeni okolici sicer nismo priredili proslave v počastitev žrtev zadnje svetovne vojne in komunistične revolucije v domovini, vendar smo se istih spomnili v nedeljo, dne 11. junija t. l. pri naši skupni mesečni službi božji. Sv. maša, ki

jo je opravil naš duhovni vodja g. Boris Koman, je bila darovana za vse med zadnjo vojno pobite, pomorjene in postreljane Slovence, zlasti še za vseh 12.000 pobitih in postreljanih domobrancev.

TORONTO

Tudi letos smo se jih spomnili, kakor že toliko let nazaj: naših bratov, ki so dali življenja, da bi narod živel in prenesel in doživel srečo svobodnih dni.

Letošnjo proslavo njihovega spomina je pripravila Zveza S. P. Borcev v župnijski dvorani na Brown's Line Toronto 14. Spominska proslava je bila v soboto dne 10. junija zvečer ob osmi uri. Zbralo se je še kar lepo število udeležencev.

Proslavo je začel z nagovorom predsednik g. Stane Pleško. Pozdravil je navzoče in razložil pomen proslave. G. Vilko Čekuta je občuteno recital „Križ“. Kot tretja točka pa je začela odmevati z odra slovenska fantovska pesem. Moški zbor je zapel „Na nebu zvezde sevajo“ in nadaljeval z domobranskimi koračnicami. Med pesmimi, ki jih je z njemu lastnim besedilom povezoval g. S. Pleško, smo bili v duhu postavljeni nazaj v Slovenijo in so nam stopile pred oči vse strahote okupacije in revolucije ter končne moritve vrnjenih junakov.

Ko je utihnila pesem, je stopil na oder biv. predsednik Zveze g. France Grum. Svoj govor je posvetil preteklosti in sedanjosti. Prikazal je vso zlaganost OF med okupacijo, narisal like junakov, ki so bili izdani v smrt, spomnil je na njihova izročila, ki so nam jih zapustili v zadnjih trenutkih življenja, poveljeval je Slov. narodno vojsko kot naš narodni zaklad in spominjal poslušalce na dolžnosti, ki nas spremljajo v svobodnem svetu v času, ko si stojita nasproti dve fronti: komunistična in pa fronta svobode. Po njegovem govoru je zopet zadonela pesem: „Nebo žari“.

Kot zadnja točka je bil dramatski prizor „Ob prelomu“, ki ga je za podobne prilike napisal g. S. Pleško. Komunisti so pobili S. N. vojsko. Od treh sinov, je eden zbežal, prišel domov in povedal staršem vso resnico. Domači hlapec — terenc — je zadevo o došlem sinu izdal; tako so sin, oče in mati dočakali smrt na domačem pragu.

Proslavo je zaključil lep prizor, ko slovensko dekle kleči na grobu neznanega junaka. Stojé pa so udeleženci zapeli himno: „Oče, mati, bratje in sestre...“

Teža spominov je ležala v nas, ko smo se razhajali. Izza žalosti pa je vstajalo upanje, da bo končna zmaga na strani svobode, pravice in ljubezni.

Tisk, ref.

V. TABOR DSPB

Je bil v nedeljo, 23. julija, na slovenski Pristavi v Moronu. Začel se je s sv. mašo za vse padle borce, ki jo je opravil č. g. dr. Krajnik. Med mašo je v krajši pridigi dr. Krajnik približal spomin mrtvih s primernimi besedami, obenem pa tudi vsem navzočim dal mnogo lepih nauk za bodoče delo.

Svetemu obredu je sledila spominska proslava, ki jo je začel starešina Bogo Pregelj. Z očenašem za vse padle in s pesmijo Oče, mati... se je proslava začela. Kot edini govornik je nastopil Ivan Korošec. Dejal je tole:

Ko je pred meseci, ob času ponesrečene invazije kubanskih svobodnjakov, bilo ozračje precej toplo tudi v Buenos Airesu, kar se je posebno odražalo v centru, v pouličnih debatah, sem neko opoldne naletel na močno gručo pred oglasno izložbo enega tukajšnjih dnevnikov.

Ker me vsake take debate sila zanimajo, oz. ne da mi, da ne bi posegel mednje, sem se zrinil prav do kroga ljudi, od koder je prihajal glas, v zaznavnem tujem akcentu, prepričajoč navzoče o tiraniji in korupciji komunistične partije.

Veste, kdo je bil ta, ki je govoril? Slovenec — Slovenec je bil, soborec in stari prijatelj. Obema je zagorelo v očeh, ko sva se našla.

V debato je hotel poseči nek rdeči sopotnik, pa se je že dvignil drugi za njim in ga ustavil — zopet na rojak.

„Así es, muy bien, yo lo ví con mis propios ojos,“ se je stegoval tretji iz ozadja. Četrtega pa sem našel pozneje v manjši gruči ob strani, ki je diplomatsko prepričeval o zmoti.

Ko sem se vračal spet v službo, sem razmišljal ta primer. Čudovito naključje, čisto nepričakovano se najde pet, trije ali dva slovenska svobodnjaka, različnih položajev, različnega političnega prepričanja, toda edini in trdni v najsvetejši ideji, v najosnovnejši zahtevi po pravici, svobodi. V tem največjem, v tem najpopolnejšem, v tem, s čemer se igra danes svobodni svet kakor otrok z igračo, ki se je je naveličal, v tem, o čemer danes sanjajo in hrepenijo milijoni rdečih sužnjev — o svobodi, o tem, dragi soborci, smo in moramo biti vedno edini. Tako edini, kakor smo bili na frontah domovine. To je glavno in edino, dragi moji, kakor je edin sovražnik, ki danes kuje zakone sužnosti naši domovini. Vse drugo je manj važno in bomo uredili pozneje, ko domovini spet vrnemo Boga in svobodo.

Saj ni res, da smo razbiti, kakor tu pa tam čujemo bojazen. Saj ni res; ko gre za velike stvari, kadar čujemo tu na tujih cestah lažne preroke ali ignorante, ki postavljajo uboj in tiranijo na piedestale pravice in časti, takrat ponovno zagori v nas tista odločnost boja, ki je nas spremljala v dneh revolucije, šla z nami in našimi brati preko Ljubelja kakor ognjeni steber v puščavi svetovne kataklizme.

Danes po šestnajstih letih, ko se spominjamo največje tragedije našega naroda, ko to uro spomina posvečamo našim mrtvim, nikdar premaganim bratom, danes si upamo zatrditi na njih neznanih grobovih, ob njih s prstjo zasutih ustih:

Še nosimo v svojih srcih Boga in domovino!

Ni nas utopilo malodušje in materializem teh dežel. Niso nas strle prevare in razočaranje ob naših zaveznikih, ni nam otopelo volje, vztrajnosti in vere, za kar ste vi, dragi bratje naši, trpeli tako strašna ponižanja,

cinična zasmehovanja, za kar so vas žive, toda ranjene in raztepane podirali v kraške jame.

O, kako silna je morala biti ta žrtev! Saj je niti prav doumeti ne moremo, kakor ne moremo doumeti veličino ideje mi, ki nam je vsaj znosno na tujem.

Ko smo v začetku tistih junijskih dni čakali, kaj nam bo prinesel večer tam v Teharskih arenah, je završalo ob vhodu. Prignali so zadnji polk naše prodane vojske. Saj že ni bilo mesta na vseh prostranih dvoriščih, pa vendar so še gonili nove bataljone. Ob prvih pogledih so fantje nas spoznali in mi smo z grozo ugotovili, da je vsa naša domobranska vojska naseljena hinavskim obljubam albijonskih mešetarjev.

Ko so jih naslednji dan nagnali med nas, smo jih začudenj gledali, ko so nam zatrjevali, da so zagotovo vedeli kam gredo.

„Kako, da se niste razšli, če ste vedeli, kam vas bodo peljali?“

Pa so nam odgovarjali vsj kakor eden:

„Saj ne more biti drugače, skupna je bila naša borba, skupna naj bo smrt, če Bog tako hoče.“

Nedoumljivo, kajne; fanatiki, bo morda mislil drugi.

Ne, dragi moji, to so bili fantje — junaki — heroji, kakor iz grške mitologije. To je bil utelešen ideal borcev, ki je gorel za čiste ideje.

Tako silna je bila njihova odločnost in zavest ideje, da so jo hoteli braniti tudi potem, ko so vedeli, da jih bodo bili in zasmehovali, da bodo mučeni, da bodo umirali, kot so umirale žrtve komunistične sodbe med vso revolucijo. Da, tudi to zadnje so vedeli in prav s tem so hoteli pokazati sovražniku veličino svoje borbe, borbe s poslednjo zmago, potrdila vere v Boga in vstajenje domovine, onečaščene in hudiču prodane.

Zato so jih natikali na mesarske kljuke, ker jih niso mogli premagati niti zvezanih, zato so jim v bunkerjih izdirali oči in rezali jezike, ker niso izsilili iz njih priznanja zločina, ki je in bo last stokrat proklete OF, goljufive maske rdečh lakajev.

Zato so jih podirali v brezna, ker so vedeli, da je zanje kompromis prav tako greh kakor udaja, ker so vedeli, da jih nikdar in nikoli premagati ne morejo. Nikoli! Zato so jih zvezane poklali.

Ne Madžarska, ne Vietnam, ne Kuba, dragi moji, niso bile zmožne junaštva in odločnosti, kot ga je dosegla naša domobranska vojska in z njo vse ostale protikomunistične formacije.

Madžari in vsi ostali so imeli vsaj moralno oporo svobodnega sveta, nas tedaj nj poznal nihče, ali bolje, z našimi krvniki so nas sodili — mešetarji Zapada.

Ne morem, da bi v tej uri velikega spomina šel molče preko jasnega primera svojim trditvam.

Stotnik Rihar — Ice — poveljnik 1. bataljona Rupnikovega polka.

Potem, ko so nas dobesedno zmetali iz vagonov pred celjsko postajo tistega jutra na praznik Sv. R. Telesa, je prijezdil pred nas komunistični komisar robatih potez in še bolj robatih besed:

„Končno smo se našli. Jaz sem tisti rdeči hudič Braje iz ljubljanske

okolice, ki ste me tolikokrat jagali zaradi moje zveste ljubice," in potegnil je nož — kamo izza pasu. „Le oglejte si jo. Marsikoga je že položila v grob in marsikomu izmed vas bo odprla grlo.“ Široko se je zarežal in grdo pljunil v nas — prostak. „No, pa to za pozneje.“ Ošvrknil je konja, da se je vzel na zadnje noge, sam se zravnaval v sedlu in zavpil. „Oficirji in podoficirji, korak naprej!“

Ne vem, kako bi najbolje izrazil vpliv tega povelja, povelja človeka s hudičevim masko na obrazu. Bilo je, kakor, da bi ves postrojeni polk polil s svincem, kjer so osteklenele oči in okamenelo življenje in stali smo kakor težki nagrobni spomeniki.

Tudi partizan je stal, stiskal kamo in zobe. In v to čakanje, v to sekundo čakanja, se je tam na desnem krilu nekaj zganilo; iz vrste je stopil Ice — stotnik Rihar. — V težko moro vkovani polk se je zganil — ne, samo glave so krenile in steklene oči so gledale čudež — strašen čudež in zadržani dih je čakal prizora, ki je moral slediti.

Komisar je zategnil usta v sadističen nasmeh, okrenil konja in zamahnil s konjskim korobačem, da bi pobil leva. „Ti si torej tisti hudič, ki si gonil te pse na nas!“

„Ne!“ se je zravnaval Ice — skozi lase mu je pripolzela široka lisa krvi po licu. „Ne, sem samo poveljnik bataljona teh hrabrih borcev.“

In komunist je skočil s konja, udarjal in brcal, da se je zrušil — poveljnik — junak.

Tak je bil Ice — stotnik Rihar — nesmrtni, taki so bili naši fantje in taki so padali v grobove.

Z domovino v srečo, z Bogom na žejnih ustnah in s prezirom muk in smrti v udratih očeh.

Dvanajst tisoč naših bratov — naših dragih nikoli pozabnih junakov. Dvanajst tisoč, katerih spomin obhajamo danes in jim prisegamo v dalj na njihove strte, razbite kosti:

Četudi nam tujina slabi voljo do borbe za narodove pravice, četudi materializem oklepa naš ideal, četudi nas ločijo zdravi politični nazori, naša borba je in bo enotna, kajti to ni borba stranke, ali stanu, to je borba domovine, to je naša borba, brezkompromisna in odločna. Naš cilj je jasen in naša pot ravna, ker so jo začrtali naši pobiti, in ne odstopimo preje, dokler ne bo nad Triglavom zasijalo jutro svobode in se razlilo nad vse brate — sužnje.

Tako nam Bog pomagaj!

S pesmijo Legionarji, domobranci je bilo proslava zaključena, zatem pa se je začel pravi Tabor. Vođil ga je starešina Pregelj. Za zapisnikarja je bil izbran ing. Anton Matičič, za skrutinatorja pa Avgust Jeločnik in Slavko Urbančič. Pozdravno pismo je bilo poslano predsedniku NO dr. Kreku, ZSPB v Cleveland, prijateljskim društvom v Argentini in č. g. direktorju Oreharju. Zatem so posamezni načelniki podali svoja poročila. Ta bodo dostavljena glavnemu odboru ZSPB v Clevelandu kakor tudi krajevnim sekcijam v Argentini. Zato v Vestniku ne bodo objavljena.

Pri volitvah je bilo izvoljeno naslednje starešinstvo: starešina Ivan Korošec, tajnik Šušteršič Tone, namestnik Tičar Beno, strokovni načelnik Prelog Miloš, pomočnik Rigler Radivoj, članski načelnik Pregelj Bogo, pomočnika Vencelj Dolenc, Polde Lah, v nadzorni odbor so bili izvoljeni Kralj Janez, ing. Anton Matičič, Rajko Urbančič.

Glavni sklepi Tabora so bili: ustanovi naj se poseben odbor za pravo knjige ob 20-letnici začetka revolucije, poseben prireditveni odbor, poseben zgodovinski referat. Ob sprejemu funkcije pa je novi starešina še posebej pozval vse k bolj krepkemu delu za borčevsko stvar in k povezavi vseh, ki še stojijo ob strani.

Nato je bil skupen asado, katerega se je udeležila večina navzočih na Taboru. Po mnenju vseh je bil letošnji Tabor eden najbolj vzornih občnih zborov v vsej zgodovini slovenske povojne emigracije v Argentini, bil pa je tudi izraz resnično demokratskega čutenja nekdanjih borcev. Da je uspel tako lepo, gre zahvala tako vodstvu Tabora kakor še posebej vsem prisotnim, ki so se zavedali odgovornosti, ki jo imajo pred slovensko skupnostjo.

Ob V. taboru je bilo za Invalidski lond zbranih 1300.— pesov. Vsem darovalcem hvala, drugim pa — posnemajte, prosimo, dobre zgleda!

Kegljaški klub na Pristavi v Morónu je na dan V. tabora poklonil Invalidskemu rondu 130.— pesov. Iskrena hvala!

IZ UPRAVE

POROČILO

Uprave VESTNIKA za V. tabor DSPB v Argentini

1. V l. 1960 je izšlo 10 števil VESTNIK-a na skupno 288 straneh v nakladi po 1.200 izvodov mesečno ali letno 12.000, na 3,456.000 straneh in v 12.000 ovitkih. V letošnjem letu pa je bilo doslej izdanih 7 števil naše revije, na skupno 200 straneh, v enaki mesečni nakladi. Vestnik je v tem času redno izhajal mesečno, tako da je bilo doslej natisnjenih 1,680.000 strani in 8.400 ovitkov, na katerih so v tem letu za spremembo slike raznih krajev naše domovine.

2. Odposlanih je bilo:

po naročilu Pomožne uprave pri gl. odboru ZSPB — USA:		
v Združene države S. A.	izvodov	4.975
v Kanado	„	2.798
v Evropo: v Avstrijo	402	
v Anglijo	187	
v Francijo	244	
v Italijo	456	„ 1.289
Skupno izvodov		9.967

3. Po Upravi v Buenos Airesu je bilo v istem času razposlanih:	
po naročilu starešinstva DSPB — Argentina	izvodov 3.621
naročnikom v Argentini, Evropi, Južni Ameriki, Avstraliji	„ 6.346
	Skupno izvodov 9.967

4. V arhiv se je redno mesečno odvedlo po 20 izvodov	izvodov 340
v Upravi pa je ostalo na zalogi	„ 503
	Skupno izvodov 843

Uprava poleg navedenega redno dostavlja raznim slovenskim društvom, knjižnicam in posameznih uglednim osebnostim ter slovenskim založbam in uredništvom revijo brezplačno ali v zamenjavo.

5. Dohodki:

a) od Pomožne uprave pri gl. odboru ZSPB — U.S.A.	\$ 106.144.—
b) Posamezniki iz U.S.A.	„ 595.—
c) DSPB — Argentina za svoje člane	„ 20.975.—
č) Naročniki v Argentini, Juž. Ameriki, Evropi, Avstraliji	„ 21.309.—
	„ 5.996,40
d) Darovi v tiskovni sklad in oglasi v reviji	„ 908.—
	Skupno \$ 155.027,40

6. Izdatki:

a) Tiskarniški stroški in klišeji	\$ 138.756.—
b) Poštšina za revijo	„ 8.729,50
c) Ovojšina za revijo	„ 548.—
č) Pisarniške potrebščine	„ 626,40
d) Dopisi uredništva in uprave — poštšina	„ 399,70
e) Prevoz revije iz tiskarne	„ 775.—
f) Za delo pri odpremi revije (ge. Martinčičevi)	„ 9.504.—
	Skupno \$ 159.338,60

Pasiva pomeni dolg v tiskarni.

Gornji podatki so od aprila 1960 do incl. 20. julija 1961 v času, od kar sem prevzel vodstvo uprave Vestnika. Slika bi bila dosti lepša, ko bi obe organizaciji in naročniki v redu plačevali svoje obveznosti. Iz tega sledi, da člani obeh organizacij zanemarjajo svoje dolžnosti napram organizacijam. S tem škodujejo posredno tudi našemu glasilu, ki bi moglo biti v drugih razmerah obširnejše in lepše.

Iz poročila pa tudi razvidite, da pošiljamo Vestnik na vse kontinente, kjer živijo raztreseni naši soborci in prijatelji. Razširjen je zlasti v Severni Ameriki in Argentini, v manjši meri pa v Evropi in Avstraliji. Želeti bi bilo, da bi ga prejeli prav vsi soborci, ki na žalost stojijo še ob strani, izven naših dveh organizacij, tako DSPB in ZSPB v U. S. A. Dolžnost vsakega izmed nas je poleg drugega tudi ta, da pripeljemo vse te v organizacijo, da razširimo naše glasilo povsod, kjer koli se nam zato ponudi prilika, in da ga tudi gmotno podpiramo. Prepričan sem, da Vestnik to v polni meri zasluži. Storiti moramo vsi vse, da bo postal res prava vez med nami, ki naj nas prijateljsko družijo, kjer koli živimo, ki naj nas zbližuje, čeprav smo

fizično drug od drugega oddaljeni, ki naj v nas oživilja in budi idejo, za katero smo se borili, da prepreči, da z oddaljevanjem naše borbe z orožjem v nas ne zamre spričo okolnosti, v katerih živimo.

In končno: Kakor vsi slovenski listi in revije, se tudi Vestnik bori s finančnimi težavami. Naročnino zanj smo tudi v tem letu obdržali nespremenjeno, da si se cene papirju in tiskarskim stroškom občutno dvignile. Želimo predvsem, da bi naročnino zmogli prav vsi, tudi rojakji s številnimi družinami in gmotno šibkejši. Ustanovili pa smo zato pri upravi TISKOVNI FOND v upanju, da bodo oni, ki kaj več zmorejo vanj darovali prostovoljne prispevke, ki naj uravnovesijo primanjkljaje pri naročninah. Nekaj lepih zgledov je doslej že bilo in prepričan sem, da tudi v bodoče ne bodo izostali.

V načrtu je izdaja knjige za dvajsetletnico naše tragedije, ki naj bi bila dostojen spomenik našim padlim in pomorjenim soborcem. To smo dolžni njihovemu spominu, za žrtve katere so doprinesli. Dolžni pa smo tudi našim mlajšim, ki doraščajo, da bodo po letih, ko nas več ne bo, vedeli zakaj so v Ameriki, v Avstraliji in Aziji, zakaj ne v Sloveniji. Zadnji čas bi tudi bil, da bi izdali knjigo v angleščini ali v španščini, ki naj bi prikazala našo tragedijo, žaloigro malega naroda, katerega nihče ne pozna, ki zanj nihče nič ne ve. Vse to bo združeno z nemalimi žrtvami, ki pa jih bomo s skupnimi naporji zmogli, če se bomo zanje vsi zavzeli. Bližnja bodočnost bo pokazala, ali smo zreli tudi za take vrste borbe ali pa smo si že zaslužili ime dosluženih vojakov. Dokažimo z dejanji, da smo še vedno borbeni, kakor smo bili.

V Buenos Airesu, 23. julija 1961.

Upravnik: Janez Kralj

UPRAVA VESTNIKA SPOROČA

V Tiskovni sklad Vestnika je daroval Miro Oman 100.— pesov. Iskrena hvala! — Ob tej priložnosti naprošamo vse bralce, da za sklad darujejo, ker približujejo se meseci, ko bodo tiskarski stroški spet narastli.

Za Tiskovni sklad so darovali ob plačevanju naročnine: Klemenčič Alojz in Novak Lojze, vsak po 4.—, Pahor Majda 8.—, rev. Škerbec Jože 3.—, Šilar Ivo 24.—, skupno 43.— pesov. Vsem hvala lepa!

Število strani prihodnjih številk bo odvisno od rednega plačevanja naročnine, prispevkov v Tiskovni sklad in povečanja števila naročnikov. Zato — sodelujte z Vestnikom!

Janez Kralj, upravnik Vestnika

MORDA IMATE PRIJATELJA, KATEREMU BI RADI NAPRAVILI VESELJE? NAROČITE MU VESTNIK IN PRISPEVAJTE ŠE POSEBEJ V TISKOVNI SKLAD!

UREDNIKOV BUNKER

Vse bralce opozarjamo na knjigo Temelji marksizma, ki jo je napisal ing. Milosav Vasiljević. Izšla je v Buenos Airesu, naroča pa se na naslovu: Franjo Holy, Santa Rosa 2883, Florida FNGBM, Pcia. Buenos Aires.

Ponovno opozarjamo vse dopisnike, naj poročila o vsakoletnih proslavah dostavijo čim prej uredništvu, sicer je slednje primorano zaključiti številko, ne da bi vključilo poročila iz vseh krajev.

Uredništvo je prejelo štev. 3/4 revije *Moldobje*, ki jo izdaja Slov. kulturna akcija v Buenos Airesu. V tej številki sodelujejo: Karel Vladimír Truhlar, Vladimir Kos, Maris Kresna, Milena Merlak-Detela, Milan Komar, Karel Rakovec, Zorko Simčič, France Papež, Marko Kremžar, Tine Debeljak, Lev Detela, Ruda Jurčec, France Dolinar, Martin Jevnikar. — Kečgar zanimajo knjige, ki so izšle doma in pišejo o naši borbi, komur je mar obramba slovenstva in naše ideje, bo revijo naročil pri izdajateljici, Alvarado 350, Ramos Mejía FNDFS, Pcia. Buenos Aires.

20. julija je Svobodna Slovenija objavila naslednje obvestilo: „Dve zanimivi knjigi sta izšli v izseljenstvu. *Vetrinjska tragedija*, katero je za 15-letnico izdal zgodovinski odsek pri glavnem odboru Zveze slovenskih protikomunističnih borcev in *Pred vrati pekla*, ki prikazuje tragično

Borcem v vednost in ravnanje!

Ko boste prejeli tole številko Vestnika, boste verjetno že vsi imeli pisma od svojih sorodnikov v domovini, pisma, v katerih vam bodo sporočali, da so jih obiskali miličniki, sprašujoč jih po vaših osebnih podatkih, s kom ste sporočeni, koliko imate otrok itd. itd. Ta popis, ki ga je komu-

zgodblo slovenskega duhovnika v komunističnih zaporih v Sloveniji. Knjigo je spisal Branko Bohine, izdalo pa jo je Baragovo semenišče. O obeh knjigah bomo poročali.“

Uredništvo je pričelo prejemati v zameno slovensko glasilo, izhaja joče v Angliji, Klic Triglava, katerega urejuje Dušan Pleničar.

Glas savesti, povremeni bilten Jugoslovenskog Kulturnog Društva Zbor u Argentini, je v junijski številki 1961, objavil seznam publikacij, katerih branje priporoča, da bi „tako vsi tovariši in drugi bralci tega biltena bili na tekočem o življenju med nami in v svetu“. Med temi publikacijami — 6 iz Münchena, ena iz Buenos Airesa, ena iz Avstralije — je tudi Vestnik.

V julijski številki revije *Cruz del Sur* — izdajajo argentinski salezijanci, Don Bosco 4053, Capital Federal, Buenos Aires — je bil objavljen prvi članek daljše serije pod naslovom „Operación Hoz y Martillo — Como operan los comunistas?“ — Večina podatkov je posneta iz slovenskih izkušenj v komunistični revoluciji. — Revijo vsem toplo priporočamo, posebno mladini. Članke, katere je prispeval Carniolanus, je urednik *Cruz del Sur* označil takole: „...odkrivajo ozadja komunistične strategije in tako odlično služijo odpiranju oči in takojšnjemu zavzetju odločnega stališča proti nakanam rdeče nevarnosti, in to prej preden bo prepozno!“

nistična policija izvedla v zadnjih tednih, se od prejšnjih razlikuje v toliko, da sedaj predložene pole izvirajo iz nekega osrednjega urada, ki ima na skrbi pregled vseh emigrantov.

Zakaj popisujejo ponovno, se bo vprašal eden ali drugi. Zaradi naslednjih dveh razlogov: 1. jugoslovanske komunistične oblasti so se postavile na stališče, da so vsi emigranti, dasi so jim morda odvzeli državljanstvo, še vedno jug. državljani, prav tako pa tudi njih žene, ako so tujke, in tudi otroci, rojeni v teh zakonih. Za jugoslovanske državljane smatrajo še nadalje vse tiste, ki so ta čas privzeli državljanstvo, katere koli države.

2. spisek emigrantov rabijo tudi zato, da bodo ob tem spisku vzporedno sestavili seznam najbližjih sorodnikov emigrantov.

K obema razlogoma popisa naj velja tale komentar: po nekaterih poročilih je ukaz za popis prišel od Tita samega in sicer zato, ker je Tito ob lanskem obisku Združenih narodov, ko mu je nekaj sto ljudi priredilo demonstracije, dejal nekako takole: „Čisto razumem, da je toliko in toliko ljudi, ki so proti meni odn. današnji Jugoslaviji, ne razumem pa, kje so tisti, ki naj bi bili za Jugoslavijo, kakor mi javlja naše poslaništvo.“ Ker mu merodajni niso znali jasno odgovoriti, je vodstvo današnje Jugoslavije sklenilo, da se 1. ne sme proti emigrantom nič več pisati, 2. da se jih ne sme žaliti, 3. da je treba z njimi vzpostaviti stike, 4. da jih je treba vabiti k povratku v domovino, 5. da bo tozadevno izšel poseben odlok o pomilostitvah. Koliko posamezna poslaništva prve štiri navodila izpolnjujejo, vedo že mnogi. Kar se točke 5. tiče, moramo povedati, da je tozadevni Rankovičev dekret izšel.

Kar se sorodnikov v domovini tiče, pa tole: spisek rabijo zato, da bodo te sorodnike brez večjih težav internirali v koncentracijskih taboriščih, kadar in če se pojavi potreba za to. Mislim, da je vsakomur, ki zna brati, to jasno.

Kar zadeva v Buenos Airesu živeče, še tole: pričela se bo temeljita kampanja. Nihče nikomur ne bo prepovedoval niti stikov s poslaništvom niti ni mogoče nikomur prepovedati povratek, ako se zanj odloči. Vsekakor pa dotičnega, ki so ga tukajšnje jug. konzularne oblasti naprosile, da bi redno prinašal vse številke Duhovnega življenja, prosimo, da to čim prej stori, sicer bodo uradniki na konzulatu od strahu skoprneli, dotičnega pa, ki mora nositi tjakaj izvlečke iz Vestnika, prosimo, da naroči dva izvoda, ker sčasoma ne bo mogel dohajati vsega, kar misli Vestnik objaviti. Da mu prihranimo delo, naj naroči torej dva izvoda. Se razumemo?

Vse pa, ki mislite vztrajati na dosedanji poti, prosimo: strnite vrste, bodite trdni, prihaja zadnja in odločilna runda! Tiskovni referent

— Vsebina: Pismo (Korošec) — Trikrat z generalom Rupnikom (Pavle Rant) — Dr. Hacinu na grob — Poslanstvo slovenskega izseljenca (S. Č., Argentina) — Domobranstvo v Idrijskem kotu (Nace Hladnik) — † Marko Bajuk — Obletnica smrti ustanovitelja Vestnika — Vojaške novice — Dr. Miha Benedičič — 50-letnik — Pred vrati pekla (P. R.) .. Brali smo: Kraljeva dediščina — Društveno življenje — Iz uprave — Na ovitku: Osebnice — Urednikov bunker